

PYLNOKRYVEN PISATEL

Razglezhdaneto pootdelno na vsjaka netyrpimost, harakterna za duhovnata i literaturna situacija na iztekloto desetiletie, prekaleno bi ni angazhiralo i otvljaklo vnimanieto ot povestvovatelnoto delo na Momo Kapor. Mislja, che po intonacijata e poveche ot jasno, che lichno ja othvyrljam i ja schitam za neumestna, no tova ne e dostatychno dori i malko da ja razklati. Vsjaka takava netyrpimost e *dylboko vkorenena v bitieto na gildijata na nashite literaturi*, bez da mozhe obiknoveno nazovavane da gi postavi pod vypros. Oshte poveche, mnozinstvoto nashi pisateli, potencialni i dejstvitelni kolegi/konkurenti na Kapor, predvozhdano ot mandarini-eseisti, s godini raboti vyrhu vsjaka takava netyrpimost kato vyrhu pozitivno opredelenie na svoeto polozhenie v dneshnata kultura. Paradoksalno e, no te dejstvitelno smjatat, che propastta mezhdu tradicionnata medija na pechatarstvoto i modernite audiovizualni masmedii e nepreodolima, ta dori i che trjabva da se zadylbochava, othvyrljajki ot svoja strana vsichko, koeto idva ot spomenatata oblast. Podozritelni kym zhurnalisticeskata dejnost, zabravljajki za vsichki, na koito e bil polezen takyy opit pri pisaneto, te prodylzhavat tendenciozno da obryshtat gryb na svojata epoha, othvyrljajki vseki, kojto vkusi ot tozi *zabranen plod na populjarnostta*. Uspehyt sred chitatelite u nas s godini e tylkuvan kato che neshto ne e nared s pisatelia, na kojto tova mu se e udalo: samo pokojnijat pisatel e populjaren, a ot zhivite – onzi, kojto se podmazva na masite, na tehnite “nizki instinkti” ili loshija literaturen vokus. Naj-setne, ne se stava pisatel prosto taka, izvednyzh: naprotiv, neobhodimo e da se otbie zadylzhitelnata sluzhba na chirakuvane po malotirazhni spisanija, nuzhno e da se visi v chakalnjata na izdatelja,

postepенно spechelvajki publikata i simpatiite na kritikata. Kapor obache obyrna s glavata nadolu tazi konvencionalna shema na literaturna kariera i tova syshto e edna ot onezi osobenosti, za kojato kazionnata literaturna obshtestvenost lesno ne mu proshtava. Po-tochno, u nas ot vreme na vreme se pojavjavat pisateli-autsajderi, respektivno avtori, koito edva v zrjala vyzrast se pojavyavat na scenata s pyrva kniga, bez njakoj po-rano da e chuval za tjah. Svideteli sme dori kak takiva malobrojni sluchai poluchavat edinodushna podkrepа ot kriticite-nomenklaturchici, no vse poradi tova, che tezi avtori ne sa populjarni, ne sa tirazhni, a na vsichko otgore – ne sa s neulovimi, raznorodni interesi.

Kato dete na masmedijnata kultura, dobre treniran za vsichki situacii, Momo Kapor se pojavi sred tazi netyrpimost bez strah, kato *all round boy* s vechna usmivka. Ot publikuvaneto na pyrvija sbornik *Belezhkite na edna Ana*, toj, godina sled godina, publikuvashе knigi, dokazvajki, che se e pojavil nito kato sluchajnost, nito kato “fenomen”, a kato *pylnokryven pisatel*. Zatova beshe neobhodimo v nachaloto tolkova da se namekva za naj-glavnite osobenosti na duhovnata situacija, v kojato vyznikvashe negovoto povestvovatelno delo, za da ne se pomisli, che negovite knigi sa vazhni sami po sebe si i za samite sebe si. Estestveno, literaturnata ne-stojnost na opredeleni proizvedenija se izrazjava i prodylzhava, nezavisimo ot izvynliteraturnite obstojatelstva, no za syvremennicite, chitateli i kritici, otdelno *proizvedenie ima i obshtestvena konotacija* (dopylnitelno znachenie), koeto ne biva da se prenebregva. Kogato edna lichnost, edno povestvovatelno delo dava povod da se razgovarja za tolkova slozhni psiho-socialni osobenosti na duhovnata situacija, kakyvto e sluchajat s vsichko, koeto ne/posredstveno provokira Momo Kapor, to togava nedvusmisleno si imame rabota sys znachim povod.

Dnes veche mozhem da govorim za istinska biblioteka ot proizvedenija na Momo Kapor, kojato vyznikna prez izteklite desetina godini kato primer za izkljuchitelno posledovatelno povestvovatelno delo, pochti bez precedent u nas. Minimalno razshirjavajki svoeto tematichno obkryzhenie, zadadeno mu otnachalo, Kapor go zadylbochi tolkova v desetinata si knigi, kato bihme mogli edva li ne da tvyrdim, che neprekysnato i bukvalno pishe *vse edna i syshta kniga*. Tazi konvencionalna zabelezhka, kojato obiknoveno se prilaga pri pogreshni pisateli, tuk dejstvitelno popada v celta, no i tochno osvetjava onova, koeto ima pred vid: *tematichnata sfera na Kapor e modernata gradska mitologija, s vsichki ekskursi, koito mogat da spadat kym neja* (idvane ot provincijata v golemija grad; bjagstvo ot grada, na rekata; otivane na pochivka; prebivavane v chuzhda stolica...). Nezastrashen ot etiketa “skriboman”, kojto u nas avtomatichno se lepva na onezi, malobrojnite, koito shvashtat pisaneto profesionalno, sys syznanieto, che publikuvaneto na novi knigi e edinstveno dokazatelstvo za syshtestvuvaneto na pisatelja, Kapor godina sled godina uvelichava bibliotekata na sobstvenite si knigi, pochti kato che li osyshstevjava plan, po kojto dokraj trjabva da se izcherpi zadadenata tematichna sfera. Takova sysredotochavane e izkljuchitelno rjadko i mozhem da go ocenim po-skoro kato virtuozno varirane po zadadena tema, otkolkoto kato lipsa na novi idei (kakto veche zakljuchiha njakoi nedochuvashchi zeleni kritici). V proekta na Kapor za pisane, znachi, ima mnogo poveche metodichnost, otkolkoto mozhe da se stori na prvy pogled, a v momenta e napylno bezrazlichno dali tozi proekt e rezultat na syznatelno opredeljane ot Kapor ili na intuitivnoto mu otnoshenie kym zamislenija literaturen material. SHTom e reshavashto, bih potvyrdil, che e tochno tova, poslednoto, a imenno, che Kapor razpredelja svoja povestvovateлен material izkljuchitelno *pod diktata na talanta*, a

talant e duma, kojato v nashata literaturna kritika otdavna e izljazla ot obrashtenie. Onova, koeto ima da kazhe i napishe, celija onzi svyat, kojto se nabutva v tekstovete mu, Kapor prosto publikuva *po vytreshna prinuda*, kojato kara neprestanno da se izkazvat samo izkonnite razkazvachi. Njakakva *profesionalna bybriost*, razbirana tuk kato narochen kompliment, prosto blika v knigite na Kapor i dokolko toj mozhe da ja obuzdae e vypros samo na momentna disciplina, za da udovletvori potrebnostite na kompozicijata i opredelenija model. Mozhem da kazhem, che otkrivame u Kapor *strastta na govoreneto*, s kakvato se otlichavat malcina nashi pisateli, onazi strast, kojato obuslavja *vynshnata lekota na negovata proza*. Tazi lekota na izrazjavane, kojato e samo prividna, zashtoto, normalno e, nikoj, ta dori i Kapor, ne poluchava izpisani stranicite na svoite knigi ot nebeto, go pravi syshtevremenno tolkova populjaren sred chitatelstvoto i tolkova neobichan sred kolegi i kritici. No tova e tema, kojato tepyrva shte trjabva da se razrabotva, ta zasega da se vyrnem kym bibliotekata ot proizvedenija na Kapor, kojato samo zlobar i zavistnik mozhe da schita za skromna, oshte poveche, ako smyatame, che e vyzniknala i e publikuvana v prodylzhenie na samo edno desetiletie:

Belaške jedne Ane (“Beležhkite na edna Ana”, razkazi, “PFV Oeconomica” - Belgrad, 1972);

I druge priče (“I drugi razkazi”, razkazi, “Znanje”, Zagreb, 1973);

Foliranti (“Foliranti”, roman, “Znanje”, Zagreb, 1974);

Hej, nisam ti to pričala (“Hej, ne sym ti razpravjala tova”, razkazi, “Znanje”, Zagreb, 1975);

Provincialac (“Provincialist”, roman, “Znanje”, Zagreb, 1976);

Ada (“Ada”, roman, “Znanje”, Zagreb, 1977);

Lanjski snegovi (“Lanski snegove”, razkazi, “Nolit”, Belgrad, 1977);

Zoe (“Zoe”, roman, “Znanje”, Zagreb, 1978);

Skitam i pričam (“Skitam i razkazvam”, razkazi, “Prosveta”, Belgrad, 1979);

Od sedam do tri (“Ot sedem do tri”, roman, “Znanje”, Zagreb, 1980);

101 priča (“101 razkazi”, razkazi, “Znanje”, Zagreb, 1980);